

Utlåtande om regeringens propositionsutkast till riksdagen med förslag till lagstiftning om reformen av ordnandet av social- och hälsovård samt räddningsväsendet och om inrättandet av landskap

146/00.01.00/2016

STF 21.09.2020 § 35

Mer information:

stadsdirektör Christoffer Masar, tfn 050 411 0163

social- och hälsovårdsdirektör Ulla Tikkanen, tfn 050 355 3246

fornamn.efternamn@grankulla.fi

Social- och hälsovårdsministeriet, inrikesministeriet och finansministeriet bereder social- och hälsovårdsreformen och inrättandet av landskap samt reformen av ordnandet av räddningsväsendet i enlighet med regeringsprogrammet. Social- och hälsovårdsministeriet, inrikesministeriet och finansministeriet ber om utlåtande om utkastet till regeringens proposition.

Bakgrund

I enlighet med statsminister Sanna Marins regeringsprogram genomförs en reform av social- och hälsovården och räddningsväsendet och inrättande av landskap i Finland. Målsättningen med reformen enligt regeringsprogrammet är att minska på välbefinnande- och hälsoskillnaderna, trygga jämställda och kvalitativa social- och hälso-tjänster för alla finländare, förbättra tillgången och tillgängligheten till tjänsterna, trygga tillgången på professionell arbetskraft, svara på utmaningarna som de samhälleliga förändringarna medför och dämpa ökningen av kostnaderna.

Målsättningen med reformen av räddningsväsendet är att trygga tillgången till, omfattningen av och kvaliteten på räddningsväsendets tjänster även i framtiden. Reformens målsättning är att utveckla och stöda räddningsväsendets riksomfattande effektivitet och enhetlighet. Reformen svarar på räddningsväsendets utmaningar genom att stärka branschens riksomfattande resurser, utveckla branschens ledning och styrning samt intensifiera samarbetet mellan branschaktörerna. Målsättningen är också att säkerställa att landskapens räddningsverk har möjlighet att tillhandahålla prehospital sjukhusvård i hela landet. Så säkerställs även i fortsättningen räddningsverksamheten och den prehospitala akuttjänsteproduktionens funktionalitet och kostnadseffektivitet.

Kommunerna ombeds ge utlåtanden där de utvärderar genomförandet av dessa målsättningar enligt de föreslagna bestämmelserna. Utlåtandena ska lämnas senast 25.9.2020.

Målsättningar

Regeringens propositionsutkast som är föremål för begäran om utlåtande föreslår bestämmelser om inrättandet av en ny förvaltningsnivå och centrala lagar med avseende på verksamheten, såsom landskapslagen, lagen om ordnande av social- och hälsovård, lagen om ordnande av räddningsväsendet samt deras gemensamma lag om införande av lag, lagen om

landskapens finansiering samt förslag till lagstiftningen om kommunernas finansiering, skattelagstiftningen, lagstiftningen om landskapens och kommunernas personal samt ändring av vissa lagar om allmän förvaltning. Till de nya inrättade landskapen överförs ansvaret för ordandet av social- och hälsovården samt räddningsväsendet.

Utkastet som innefattar vårdlandskapens kalkylerade finansieringsmodell grundar sig huvudsakligen på en behovsbaserad finansiering som beaktar omgivningsfaktorerna. I utlåtandena ber man bland annat att särskild uppmärksamhet fästs vid hur finansieringslösningens olika definitionsfaktorer svarar på finansieringsbehovet av landskapens lagstadgade uppgifter. Vårdlandskapens kalkylerade finansieringsmodell granskas på nytt på grundval av utlåtanderesponsen.

Därtill ber vi om utlåtande om två alternativ med avseende på landskapsindelningen där Enonkoski, Rantasalmi, Nyslott och Sulkava placeras alternativt i antingen Norra Savolax landskap eller enligt den nuvarande landskapsindelningen i Södra Savolax landskap. Effekten av dessa alternativ presenteras i konsekvensbedömningen av regeringens propositionsutkast, bilaga 3. Utlåtandeenkäten innefattar frågor riktade till regionindelningen samt möjligheten att fritt formulerat motivera svaret. Även regionindelningen löses efter utlåtandeomgången. Begäran om utlåtande kan besvaras på svarsformuläret (bilaga 1).

Följande utskott har fört en remissdebatt om ärendet:

Svenska utskottet för undervisning och småbarnspedagogik 31.8.2020

Social- och hälsovårdsutskottet 2.9.2020

Finska utskottet för undervisning och småbarnspedagogik 3.9.2020

Hela materialet om begäran om utlåtande finns i tjänsten [utlåtande.fi](#).

Utkastet till regeringens proposition med bakgrundsmaterial finns på webbplatsen om [social och hälsovårdsreformen](#).

Bilaga 1: Svarsformulär för begäran om utlåtande, Grankulla stads svar

STS:

Fullmäktige ger utlåtande om regeringens propositionsutkast till riksdagen med förslag till lagstiftning om reformen av ordnandet av social- och hälsovård samt räddningsväsendet och om inrättandet av landskap enligt bilaga 1 till social- och hälsovårdsministeriet, inrikesministeriet och finansministeriet.

.....

Med utgångspunkt i stadsdirektörens föredragning valde fullmäktige enhälligt att lämna punkt 11 tom och flytta dess innehåll till punkt 14.

Ledamot Mollgren understödd av ledamot Ant-Wuorinen föreslog att svaret på punkt 14 ska vara bara utlåtandet som godkändes i undervisningsutskottet i sin helhet (SOVV 3.9.2020 § 67 och SUUS 31.8.2020 § 60). Utlåtandet lades upp på vitduken i salen och delades via Teams.

Vid omröstningen, där de som understödde grundförslaget röstade "ja" och

de som stödde ledamot Mollgrens förslag om att återge utskottens utlåtande i sin helhet röstade "nej", godkände fullmäktige motförslaget med rösterna 20–15 (Berg, Björk, Colliander-Nyman, Hallbäck, Hammarberg, Johansson, Jääskeläinen, Karlsson-Finne, Kurkela, Lamberg-Allardt, Linnell, Miettinen, Peltovirta, Rehn-Kivi, Stolt).

Fullmäktige beslutade att ge följande svar på punkt 14:

"Det finns stora problem med planerna att flytta över elevvårdens psykolog- och kuratorstjänster till landskapen. Samma modell passar inte överallt i de regionala skillnadernas Finland. Att anordna psykolog- och kuratorstjänster skall fortsättningsvis höra till kommunens uppgifter. Kommunerna bör ha rättigheten att anordna elev- och studerandevårdens psykolog- och kuratorstjänster tillsammans med andra kommuner, eller komma överens om att anordna dem tillsammans med landskapen.

Psykologerna och kuratorerna vid elev- och studerandevården måste finnas nära eleverna, studerandena och lärarna. Som nyckelpersoner inom det generella välbefinnandearbetet är de en viktig del av skolgemenskapen. Det generella elevvårdsarbetets betydelse och därmed kuratorernas och psykologernas roll som centrala aktörer i skolan har förstärkts i lagen om elev- och studerandevård, som togs i bruk 2014. Enligt lagen skall studerandevården verkställas i första hand som förebyggande generell studerandevård, som stöder hela skolgemenskapen. Studerandevården verkställs gemensamt och mångprofessionellt i skolan som helhet. (RP 67/2013 rd, s. 33, kapitel 3.1; <https://www.finlex.fi/sv/esitykset/he/2013/20130067.pdf>).

I lagen om elev- och studerandevård lyfts det promotiva arbetets (som främjar välbefinnande och hälsa) betydelse upp vid sidan om det kurativa (som vårdar) och preventiva arbetet (som förebygger). Om man inte utför och satsar på det generella välbefinnandearbetet, som främjar välbefinnande och förebygger, kan man anta att kostnaderna i framtiden kommer att stiga. Det generella förebyggande elevvårdsarbetet är kostnadseffektivt och sparar på den individuella elevvårdens resurser. Det individuella och reparativa stödet är alltid dyrare och mer krävande.

Elevvårdens psykologer och kuratorer framställer och uppdaterar också skolans planer som stöder gemenskap, säkerhet och välbefinnande, såsom studerandevårdsplanen, planen mot mobbning och trakasseri, och jämställdhets- och jämlikhetsplanen. Samarbetet med vårdnadshavarna och delaktighetsarbetet är av central betydelse för dem som arbetar inom elevvården. Dessutom måste samarbetet med den övriga personalen i läroanstalten fungera felfritt. Arbetsledningen måste finnas där arbetet görs, där man känner till vardagen i skolorna och daghemmen, där man förstår vad det förebyggande generella elevvårdsarbetet innebär och vet vad behoven är i de olika enheterna.

Att möjliggöra inläring och att upprätthålla en fungerande lärmiljö och inlärningsgrupp är centralt för elevvårdsarbetet. En fungerande och välmående pedagogisk grupp är den bästa förutsättningen för inläring. Denna grupp skapas i läroanstalten tillsammans med personalen och eleverna. Det behövs starkt pedagogiskt kunnande och kännedom av utbildnings-

väsendet för att stöda det här arbetet och utveckla hela verksamheten och elevvården. Personalen måste känna läroanstalten och verksamhetskulturen för att kunna utveckla det generella välbefinnandet, samhörigheten och skolgemenskapen. Om den planerade förändringen skulle genomföras, finns det en risk att fokus för elevvården skulle förflyttas från det generella arbetet, som främjar välbefinnandet mot det individuella arbetet, som är närmare hälso- och sjukvården. Detta skulle vara tvärt emot regeringens målsättning om att främja välbefinnande och lågtröskelservice, inom både elevvården och arbetet för mentalt välbefinnande, där barn och unga i varje fall håller till.

Tillgången till tjänsterna, beslutsfattandet, informationsflödet och kontakten mellan enheterna skulle troligtvis försämrats om elevvårdens psykologer och kuratorer skulle förflyttas till sote-landskapen. De uppgifter som elevvårdens psykologer och kuratorer sköter innefattar mycket annat än endast individuellt kundarbete, och detta välbefinnandearbete görs bäst som en del av en stark skolgemenskap. Både mellanledningen och den högsta ledningen måste känna till sina läroanstalter, deras styrkor och svagheter. Detta skulle också försvåras av att elevvården leds från landskapsnivån. Det skulle bli oklart vem som leder elevvårdsarbetet och vem som ansvarar för att nivån är tillräcklig.

Enligt lagförslaget verkar det som att kommunerna och skolorna inte skulle delta i beslutsfattandet som gäller elevvården, men skulle fungera i den omgivning där elevvården verkställs som en del av skolarbetet, och även ansvara för elevernas välbefinnande och inläring. Man frågar sig huruvida kommunen och läroanstalten enligt lagförslaget endast ansvarar för de välmående eleverna, om elevvården blir en del av social- och hälsovården på landskapsnivå och lägger fokus vid individuell reparativ vård. Inläring och stödet för inläring är tätt sammanflätade med välbefinnandearbetet och detta samarbete behövs för att åstadkomma resultat på elevens villkor. Det behövs starkt social- och hälsovårdskunnande i kommunerna, inte minst för att försäkra fungerande mångprofessionellt samarbete. Det bästa sättet att hålla fast vid detta kunnande är att hålla kvar en del av social- och hälsovårdsarbetet, inklusive dess utveckling och ledning, i kommunerna.

Landskapsmodellen skulle föra elev- och studerandevården längre bort från kommunerna, utbildningsväsendet och skolorna, vilket skulle skada det mångprofessionella samarbetet i kommunerna. Det finns inga garantier för att den samarbetsstruktur mellan landskapen, kommunerna, utbildningsväsendet och skolorna som lagförslaget kräver skulle vara tillräcklig för att garantera tjänsternas kvantitet och kvalitet, samt barnens och ungas tillgång till dessa tjänster och välbefinnandearbete i läroanstalterna där de studerar. Lagförslaget väcker också oro om hur elevernas och vårdnadshavarnas delaktighet betryggas och förstärks.

Det är oklart hur de svenskspråkiga elevvårdstjänsterna skall tryggas i landskapsmodellen. Svenskspråkiga barn och unga har samma rättighet till mångsidig och högklassig elevvård på sitt eget modersmål som de finskspråkiga. Man kan anta, att de svenskspråkiga tjänsterna skulle lida i kommuner med en större andel svenskspråkiga än i det motsvarande landskapet. Den svenskspråkiga kommunikationen och fortbildningen skulle också lida i många kommuner då de svenska elevvårdsteamerna skulle minska

eller till och med försvinna. I tvåspråkiga landskap borde man satsa lika mycket på kommunikation och samarbetsstrukturer på både finska och svenska, men detta har visat sig vara svårt att nå i praktiken.

Elevvårdspersonalen har en central roll i att besvara de nya krav som orsakats av coronaviruset. Därför har man satsat mycket på att utveckla elevvården, och kommer att fortsätta satsa på det. För detta arbete är det mycket viktigt med en fungerande generell elevvårdsgrupp. Den kommande förlängningen av läroplikten kommer också att öka läroanstaltens och kommunernas behov av att stödja välbefinnandet och erbjuda lågtröskeltjänster och skyddsnet i skolorna. Att riva upp den nuvarande strukturen för elevvården riskerar att göra detta svårare. I en tid då skillnaderna i inlärning och välbefinnande växer, skall man inte genomföra strukturförändringar som antagligen kommer att försvaga barns och ungas tillgång till tjänster och deras rätt att ta del av dessa tjänster i en välmående skolgemenskap.

Samtidigt måste man konstatera att det mångprofessionella samarbetet mellan bildningssektorn och social- och hälsovården är enklare att genomföra i modellen med fem regioner än modellen med en gemensam tjänstearrangör, eftersom femregionsmodellen gör det lättare att beakta lokala omständigheter. Detta samarbete inkluderar elev- och studerandevården. Oberoende av hur strukturen ser ut i fortsättningen, är det viktigt att kuratorerna, skolhälsovårdarna och psykologerna är en del av den generella elevvården och erbjuder närtjänster i skolorna. Om elevvården som helhet skulle flyttas över till landskapet, måste man försäkra sig om att servicenivån inte sjunker tydligt i de kommuner där man har sett till att det förebyggande arbetet har haft goda resurser. Man måste också se till att alla samarbetsstrukturer mellan bildnings- och social- och hälsovårdstjänsterna, inklusive elevvården, utvecklas märkbart.”

Ledamot Mollgren understödd av ledamot Ant-Wuorinen föreslog att svaret på punkt 15 ska ändras från nuvarande ”huvudsakligen ja” till ”huvudsakligen nej”.

Vid omröstningen, där de som understödde grundförslaget röstade ”ja” och de som stödde ledamot Mollgrens förslag om att ändra svaret till ”huvudsakligen nej” röstade ”nej”, godkände fullmäktige motförslaget med rösterna 20–13 (Berg, Colliander-Nyman, Hallbäck, Hammarberg, Johansson, Jääskeläinen, Karlsson-Finne, Lamberg-Allardt, Limnell, Peltovirta, Rehn-Kivi, Stenberg, Stolt), medan två ledamöter (Saarela, Waselius) röstade blankt.

Fullmäktige beslutade att ge ”huvudsakligen nej” som svar på punkt 15.

Ledamot Mollgren understödd av ledamot Pesonen föreslog att svaret på punkt 16 ska ändras från nuvarande ”huvudsakligen ja” till ”huvudsakligen nej”.

I omröstningen, där de som understödde grundförslaget röstade ”ja” och de som understödde ledamot Mollgrens förslag om att ändra svaret till ”huvudsakligen nej” röstade ”nej”, vann grundförslaget med rösterna 18–16 (Ala-Reinikka, Ant-Wuorinen, Eväsoja, Filppula, Herkama, Korpela, Kurke-

la, Mollgren, Pesonen, Rintamäki-Ovaska, Salminen, Tuohioja, Tupamäki, Wahlstedt, Mutka, von Essen), medan en ledamot (Sederholm)) röstade blankt.

Fullmäktige beslutade att ge "huvudsakligen ja" som svar på punkt 16.

Ledamot Mollgren understödd av ledamot Eväsoja föreslog att svaren på punkt 17–19 ska ändras från nuvarande "huvudsakligen ja" till "tar inte ställning".

I omröstningen, där de som understödde grundförslaget röstade "ja" och de som understödde ledamot Mollgrens förslag om att ändra svaret till "tar inte ställning" röstade "nej", vann grundförslaget med rösterna 19–16 (Ala-Reinikka, Ant-Wuorinen, Eväsoja, Filppula, Herkama, Korpela, Kurkela, Mollgren, Pesonen, Rintamäki-Ovaska, Salminen, Tuohioja, Tupamäki, Wahlstedt, Mutka, von Essen).

Fullmäktige beslutade att ge "huvudsakligen ja" som svar på punkterna 17–19.

Ledamot Rehn-Kivi understödd av ledamot Stenberg och ledamot Saarela föreslog att följande stycke ska läggas till på slutet av svaret på punkt 42: "Expert- och utvecklingscentret EUC måste få fortsätta sin verksamhet som ett nätverk för professionella inom området och ansvara för de sakkunnigas fortbildning. Ansvaret för den svenskspråkiga specialomsorgens koordinering och upprätthållandet av expertcentret måste ges till ett av de tvåspråkiga vårdlandskapen."

Tillägget godkändes enhälligt.

Ledamot Mollgren understödd av ledamot Ant-Wuorinen föreslog att svaret på punkt 89 ska vara:

"Grankulla stad anser det inte ändamålsenligt att övergå till en tredelad förvaltning i Finland. Vårt nuvarande kommunbaserade vårdsystem fungerar väl och är kostnadseffektivt i internationell jämförelse, och universitetssjukhusen och HUS fungerar bra i Finland. Om ansvaret för att ordna social- och hälsovård ska sammanföras i större helheter bör det ske under kontrollerade former, och problem bör åtgärdas genom att utveckla det nuvarande systemet, som bygger på kommunerna.

Reformens ekonomiska konsekvenser är ohållbara för Grankulla stad och äventyrar ett välfungerande samhälles möjligheter att klara sig som självständig kommun."

I omröstningen, där de som understödde grundförslaget (inget svar) röstade "ja" och de som understödde ledamot Mollgrens förslag till svar röstade "nej", vann motförslaget med rösterna 29–6 (Colliander-Nyman, Johansson, Karlsson-Finne, Rehn-Kivi, Saarela, Stolt).

Fullmäktige beslutade att ge följande svar på punkt 89:

"Grankulla stad anser det inte ändamålsenligt att övergå till en tredelad för-

valtning i Finland. Vårt nuvarande kommunbaserade vårdssystem fungerar väl och är kostnadseffektivt i internationell jämförelse, och universitetssjukhusen och HUS fungerar bra i Finland. Om ansvaret för att ordna social- och hälsovård ska sammanföras i större helheter bör det ske under kontrollerade former, och problem bör åtgärdas genom att utveckla det nuvarande systemet, som bygger på kommunerna.

Reformens ekonomiska konsekvenser är ohållbara för Grankulla stad och äventyrar ett välfungerande samhälles möjligheter att klara sig som självständig kommun.”

Beslut:

Fullmäktige beslutade att med ovan beskrivna ändringar ge utlåtandet om regeringens propositionsutkast till riksdagen med förslag till lagstiftning om reformen av ordnandet av social- och hälsovård samt räddningsväsendet och om inrättandet av landskap enligt bilaga 1 till social- och hälsovårdsministeriet, inrikesministeriet och finansministeriet.